

Reformat strukture dhe vlerësimi i ndikimit ekonomik të tyre

*Erik Canton
DG për Çështje Ekonomike dhe Financiare
Komisioni Evropian*

Kursi i CEF, 3 Mars 2021

Rreth Drejtorisë për Çështje Ekonomike dhe Financiare

- ECFIN është përgjegjës për politikat e BE-së që promovojnë rritje dhe rimëkëmbje ekonomike, shkallë më të lartë punësimi, financa të qëndrueshme publike dhe stabilitet financiar
- ECFIN është i organizuar në zyra për vendet dhe njësi horizontale (tematike)
- Funkzioni i “shërbimit ekonomik” në kuadër të Komisionit
- Palët kryesore të interesit: Shtetet Anëtare të BE-së, BQE, BEI, FMN, OECD, G20

Rreth Drejtorisë për Çështje Ekonomike dhe Financiare

- ECFIN është përgjegjës për politikat e BE-së që promovojnë rritje dhe rimëkëmbje ekonomike, shkallë më të lartë punësimi, financa të qëndrueshme publike dhe stabilitet financiar
- ECFIN është i organizuar në zyra për vendet dhe njësi horizontale (tematike)
- Funkzioni i “shërbimit ekonomik” në kuadër të Komisionit
- Palët kryesore të interesit: Shtetet Anëtare të BE-së, BQE, BEI, FMN, OECD, G20

Rreth njësisë “Ekonomia e reformave strukturore dhe investimet”

- 19 persona, kryesisht ekonomistë (niveli PhD)
- Spektër i gjerë temash të organizuara rreth produktivitetit: rritja gjithëpërfshirëse, mjedisi i biznesit, administrata publike, tatimet, investimet
- “Klientët”
  - Komiteti i Politikave Ekonomike dhe Eurogrupi
  - Zyrat e vendeve dhe Shërbimet e tjera të Komisionit
  - Organizata të tjera ndërkombëtare, Bordet Kombëtare të Produktivitetit

Struktura e trajnimit

- *Çfarë janë reformat strukturore dhe pse kanë rëndësi ato?*
- Si të vlerësojmë ndikimin e reformave?
- Pilot (testim) i bazuar në Programet Kombëtare të Reformës
- Vërejtjet përfundimtare

Çfarë janë reformat strukturore?

- Reforma në anën e ofertës
- Trajtoni pengesat themelore
- Mund të kenë ndikim edhe në anën e kërkesës
- Ndikimi në ekonomi, gjendjen sociale, mjedis

Nuk ka një përkufizim të vetëm

- Një seri e gjerë veprimesh përfshirë reformat në tregun e punës dhe të produkteve si dhe disa reforma fiskale
- Reformat për rritjen e konkurrencës (p.sh. liberalizimi i sektorëve të mbrojtur)
- Përmirësimi i fleksibilitetit të tregut (p.sh. tregut të punës)
- Përmirësimi i ambientit për biznes
- Përmirësimi i përshtatshmërisë së sistemeve tatimore ndaj rritjes [ekonomike]

Struktura e trajnimit

- Çfarë janë reformat strukturore dhe pse kanë rëndësi ato?
- *Si të vlerësojmë ndikimin e reformave?*
- Pilot (testim) i bazuar në Programet Kombëtare të Reformës
- Vërejtjet përfundimtare

Vlerësimi i ndikimit është një detyrë e vështirë

- Shpesh efektet faktike kërkojnë kohë për tu vërejtur
- Vështirë për të dëshmuar kauzalitetin (lidhjen shkakore)
- Vështirë të ndërtohen treguesit e përpjekjeve të reformës
- Si të kalojmë nga politika në rezultate?

Vlerësimi i reformave në ECFIN:

Hapi 1. Matni reformën

Hapi 2. Identifikoni kanalin e transmetimit

Hapi 3. Vlerësoni ndikimin ekonomik

(në mënyrë ekonometrike ose me DSGE)

Hapi 1. Matni reformën

- Metoda 1: "Zvogëlimi i hendekut" drejt praktikave më të mira, ose «çka nëse?» (KE, FMN, OECD)

- Treguesit mbi politikën ose performancën

- Metoda 2: Matja e përpjekjes faktike për reformë

Shembuj të treguesve për të matur reformat:

- Rregullorja e Tregut të Produkteve e OECD-së (RRTP)
- Legjislacioni për Mbrojtjen e Punësimit i OECD-së (LMP)
- Raporti mbi të Bërit Biznes i Bankës Botërore
- Shkalla e zëvendësimit të përfitimeve për të papunët
- Shuma e mbetur pas tatimit dhe tregues të tjerë të efekteve nxitëse të tatimit të fuqisë punëtore

Hapi 2. Identifikoni kanalën e transmetimit

Hulumtuesi duhet të specifikojë se si transmetohen efektet, p.sh.

- Dinamika e biznesit: hyrja, rritja dhe dalja e firmave
- Përshtatja e çmimeve
- Ndarja e resurseve
- Përmirësimi i përputhjes së tregut të punës

Hapi 3: Vlerësoni ndikimin ekonomik

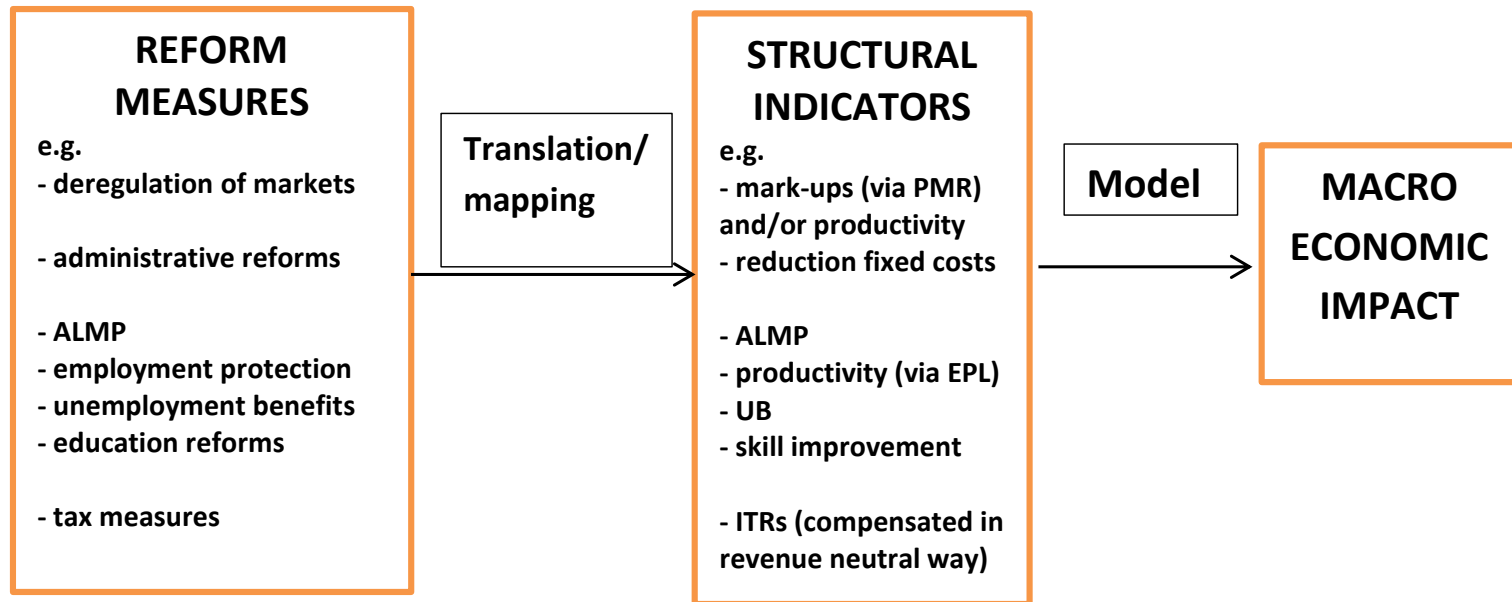
- Ekonometria
  - Në ECFIN: në ndryshoret e ndërmjetme
  - Institucionet e tjera: edhe efektet e BPV-së
- Modeli Quest
  - Modeli QUEST mund të akomodojë tronditjet në tregjet e produkteve përmes faktorëve 'mark up', kostove hyrëse, produktivitetit, subvencioneve për K&ZH
  - Reformat në tregun e punës mund të shihen për shembull përmes ndryshimeve në normat e zëvendësimit

Struktura e trajnimit

- Çfarë janë reformat strukturore dhe pse kanë rëndësi ato?
- Si të vlerësojmë ndikimin e reformave?
- *Pilot (testim) i bazuar në Programet Kombëtare të Reformave*
- Vërejtjet përfundimtare

Pilot (testimi) i ECFIN bazuar në PKR-të

- Masat e zgjedhura të reformës gjatë periudhës 2013-2015
- Bazuar në PKR-të e Italisë, Spanjës, Portugalisë dhe Francës
- Fokusohuni në komponentin strukturor të reformave, d.m.th, përjashtoni ndikimet e drejtpërdrejta fiskale
- Ne përdorim metodologji rigoroze për t'i bërë rezultatet të krahasueshme në të gjitha vendet
- Ne zgjedhim vetëm ato masa që mund të përcaktohen në mënyrë mjaft të besueshme dhe rigoroze
- Puna ekipore ndërmjet zyrave për vendet dhe njësive horizontale

Përkthimi i masave aktuale të reformës në tregues strukturorë, qoftë direkt ose indirekt

Reformat e tregut të produkteve

Reformat e tregut të punës

Reformat tatimore

Reformat e tregut të produkteve

Hartëzuar direkt në modelin QUEST

- Ulja e kostos së fillimit të një biznesi: ndikimi përmes kostove hyrëse
- Thjeshtësimi i kornizës administrative: ndikimi përmes fuqisë punëtore të përgjithshme

Përkthim indirekt (që kërkon analizë satelitore)

- De-rregullimi i tregut sektorial të produkteve: ndryshimi në PMR => shoku i rritjes (Thum-Thysen & Canton, 2015)
- Reforma të tjera për rritjen e efikasitetit: ndikimi përmes produktivitetit

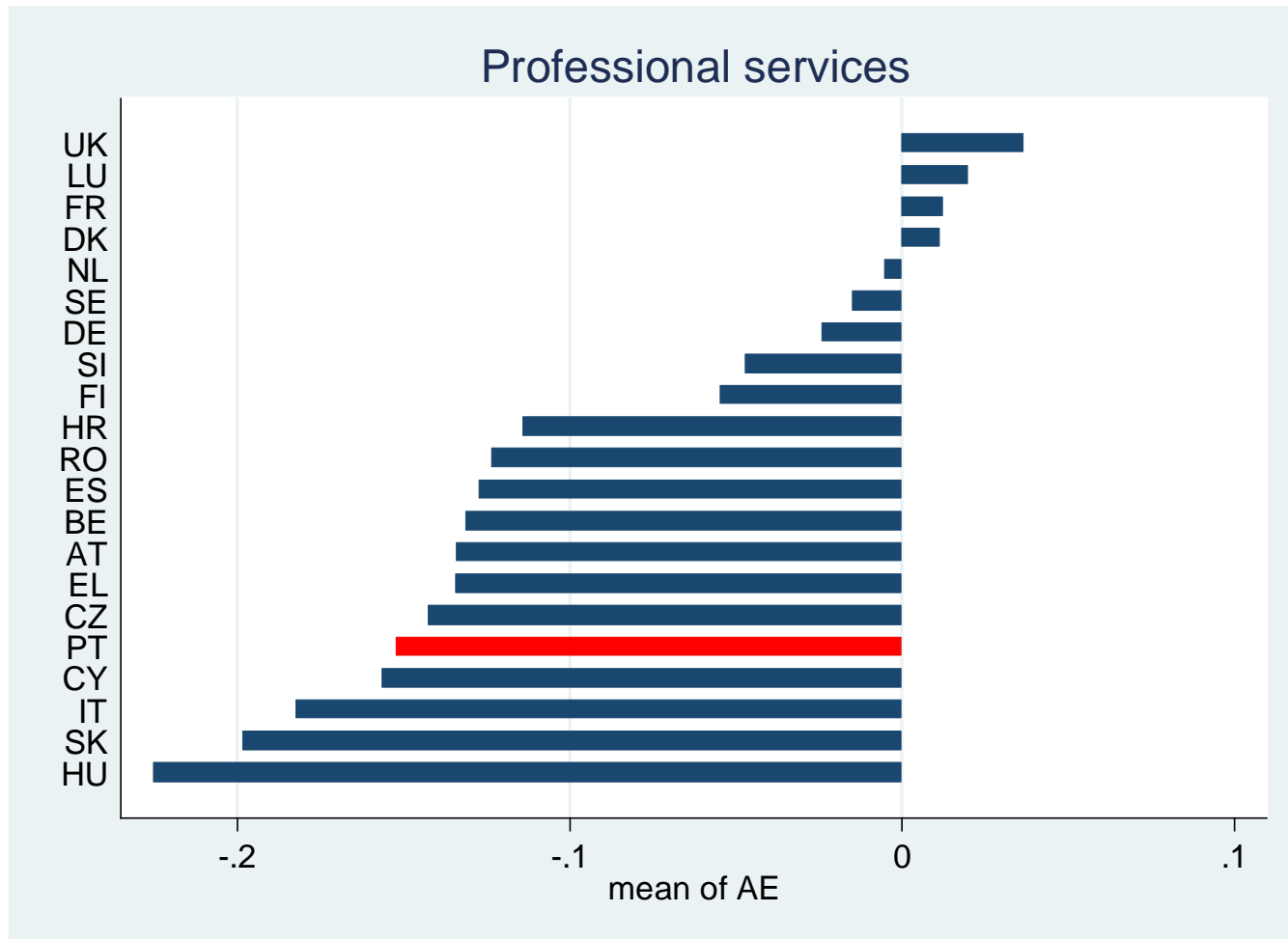
Shembull i ushtrimit të përkthimit (1)

- Reforma spanjolle për të thjeshtuar hapjen e ndërmarrjeve të vogla të shitjes me pakicë në vitin 2012
- PMR me pakicë pas reformës është 2.88 (d.m.th, numër i publikuar për vitin 2013)
- “Inxhinieria në kahun e kundërt” e PMR-së duke përdorur pyetësin pas PMR-së jep një PMR para reformës prej 3.61
- Ky ndryshim në PMR vlerësohet se do të ulë faktorin mark up në shitjen me pakicë nga 14.3% në 11%

Shembull i ushtrimit të përkthimit (2)

- Transpozimi i Direktivës së Kualifikimeve Profesionale në Portugali
- Miratimi i ligjit të ri horizontal kornizë
- Propozimet nga shoqatat profesionale për ndryshime të statuteve dhe rregullave të brendshme për t'i bërë ato në përputhje me ligjin horizontal kornizë
- Eliminimi i kufizimeve të tepërta dhe lehtësimi i qasjes

Efikasiteti alokues në shërbimet profesionale

Productivity gains of the reform of professional services in Portugal

	Legal activities	Accounting activities	Architecture and engineering
PMR before reform	3.88	3.17	2.325
PMR after reform	3.25	3.08	2.47
Δ PMR	-0.63	-0.09	+0.145
Impact on business churn	+1.10%-point	+0.16%-point	-0.25%-point
Impact on AE	+0.036	+0.005	-0.008
Impact on labour productivity (%)	+2.70%	+0.38%	-0.61%

Reformat e tregut të punës

- Përfitimet e papunësisë: Përkthyer përmes normës neto të zëvendësimit
- ALMP-të: Shpenzimi
- Reformat që ndikojnë në shkallën e aktivitetit (p.sh. lidhur me përfitimet e aftësisë së kufizuar, përfitimet e lehonisë, disponueshmëria e përkujdesjes për fëmijë): Përkthyer në bazë të vlerësimeve nga autoritetet kombëtare (nëse ka)
- Reformat në arsim: Përkthyer bazuar në efektet e parashikuara në arritshmëri
- Reformat e EPL-së: Përkthyer në tronditje të produktivitetit bazuar në një vlerësim të OECD

Shembull i ushtrimit të përkthimit (1)

- ES dhe PT kanë pasur sisteme relativisht bujare të UB-së
- Uljet në normën e zëvendësimit (RR) pas 6 muajve të parë zvogëluan treguesin neto të RR-së (mbi 5 vjet për një punëtor “tipik” me periudhë të gjatë kontributi)
(p.sh. nga 59% në 2011 në 48% në 2013 në Portugali)

Shembull i ushtrimit të përkthimit (2)

- Në PT, u prezantua një program i ri për të mbajtur nxënësit në sistemin shkollor me një program profesional
- Është bërë një vlerësim (bazuar në të dhënat e vijueshmërisë në vitin e parë të plotë të funksionimit) se sa studentë do të arrijnë notë më të lartë të kualifikimit si rezultat

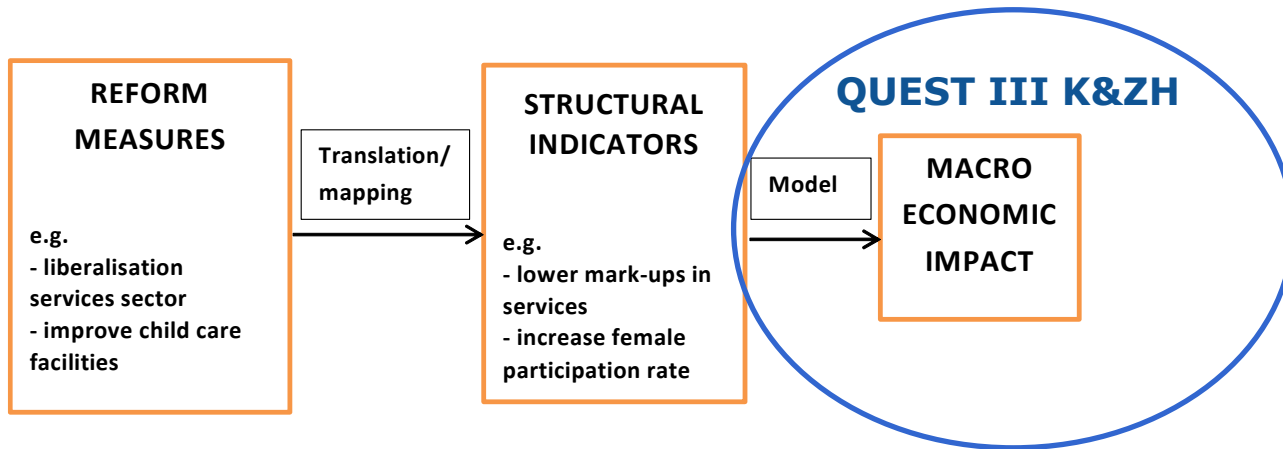
Reformat tatimore

- Reformat tatimore janë ndryshime në normat tatimore ligjore/ ose në bazat e tatueshme
- Përkthimi në tronditje përmes normave të nënkuptuara tatimore (ITR) në kapital, fuqi punëtore dhe konsum
- Neutraliteti ex-ante i të hyrave: Ndryshimet në konsum, tatime të fuqisë punëtore dhe kapitalit - proporcionalisht me strukturën tatimore para-reformës

Shembull i ushtrimit të përkthimit

- Reforma e TAP në ES në 2014:
  - numri i izvogëluar i klasave të tatimeve, zgjerimi i bazës [tatimore]
  - çoi në rënie të ITR-së për fuqinë punëtore për 0.83 pp në 2015 dhe 2016
  - e cila kompensohet me një rritje në ITR për kapitalin (0.3 pp), fuqinë punëtore (0.4 pp) dhe konsumin (0.17 pp) për një rregullim neutral të të hyrave nga të gjitha tatimet

Mbledhja: ndikimi i përgjithshëm në BPV

Përparësitë e analizës së bazuar në model

- *Specifike në lidhje me kanalet e transmetimit*
- *Efektet e ekuilibrit të përgjithshëm (efektet e reagimit)*
- *Efektet e kërkesës*
- *Efektet dinamike*
- *Ndikim më i gjerë makroekonomik (punësim, tregti, buxhet të qeverisë)*

Modeli

Ekonomia e populluar nga:

Familjet

Kualifikim i ulët | Mesatar | I
lartë

Firmat prodhuese të

mallrave përfundimtare
Konkurrenca monopoliste

Instituti K&ZH

Firmat e prodhimit të

mallrave të ndërmjetëm
Konkurrenca monopoliste

Autoriteti monetar

Banka Qendrore

Autoriteti fiskal

Qeveria

Kalibrimi i treguesve strukturorë në modelin QUEST

- Rritjet (mark-ups) (Thum-Thyssen & Canton, 2015)
- Kostot hyrëse (Banka Botërore)
- Shkalla e nënkuptuar e tatimeve (TAXUD/EUROSTAT/EUROMOD)
- Kreditë tatimore K&ZH (OECD)
- ALMP (EUROSTAT)
- Bujaria e përfitimit të papunësisë (OECD)

Shembull i përkthimit: Spanja

Reform	Translation	Model Shocks
2012 Tax reform	ITR_C: +1.18pp ITR_L: + 0.17pp ITR_K:+ 0.71pp Revenue neutrality (compensated)	ITR_C: +0.65pp ITR_L: - 1.22pp ITR_K:- 0.30pp
2013 Market Unity Law: 2012 Retail reform	Reduction in barriers for start-ups PMR: -0.73 => Markup 14.3-> 11.0	Entry costs -35% Final goods Markup -0.5
2012 Unemployment benefit 2012 Employment protection	UB after 6 months 60% -> 50% EPL -0.14	NRR -3pp Productivity +0.14
2013 Pension reform	Labour force participation 60-64 age: +3.2 (2020); +6.9 (2060)	Labour force 60-64: +14%
2014 Tax reform	ITR_L: - 0.83pp ITR_K:- 1.26pp Revenue neutrality (compensated)	ITR_C: +0.33pp ITR_L: - 0.03pp ITR_K:- 0.65pp

Shembull: Rezultatet për Spanjë

Vitet	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
BPV	0.17	0.37	0.59	0,72	0.86	1.01	1.16	1.31	2.80
Punësimi	0.31	0.58	0.78	0.89	0.98	1.07	1.18	1.29	2.54
Bilanci tregtar (% e BPV)	0.23	0.26	0.22	0.23	0.23	0.23	0.24	0.25	0.31
Bilanci i qeverisë (% e BPV-së)	0.72	0.97	1.20	1.33	1.48	1.64	1.81	1.98	4.14

BPV: efektet pozitive (1.3% deri në vitin 2020)

Punësimi: efekti pozitiv (1.3% deri në vitin 2020)

Bilanci tregtar: efekt i vogël pozitiv

Bilanci i buxhetit: efekti pozitiv (reforma pensionale)

Përmbledhje e rezultateve (1)

- BPV deri me 2020: FR +0.4; IT +1.3; ES +1.3; PT +2.1
  - Kjo mund të shtojë mes 0.1-0.3 pp në normën e rritjes
  - Fitime edhe më të mëdha të BPV-së në periudhën afatgjatë
-
- ⑩ Ndikimi pozitiv në financat e qeverisë (të hyra më të larta nga tatimet)
  - ⑩ Ky mund të jetë nënvlerësim i ndikimit të reformave strukturore (nuk ishim në gjendje të kuantifikonim shumë masa) ose mbivlerësim (supozime tepër optimiste për zbatimin?)
  - ⑩ Vlerësimet nga autoritetet kombëtare ndonjëherë janë edhe më të larta
  - ⑩ Përkthimi i masave të reformës përcillen me shumë paqartësi

Përmbledhje e rezultateve (2)

Ky vlerësim i ndikimit:

BPV deri me 2020: FR +0.4; IT +1.3; ES +1.3; PT+2.1

Krahasoni me ushtrimin referues fillestar (fitimet e BPV-së nëse secili vend mbyll gjysmën e hendekut me performuesit më të mirë):

BPV deri me 2020: FR +4.2; IT +3.9; ES +3.2; PT +2.4

Reformat e zbatuara/ planifikuara deri më tani bëjnë një përparim, por mund të bëhet më shumë.

Kuantifikimi është detyrë e vështirë

Jo të gjitha masat kuantifikohen lehtë: disa masa nuk janë vlerësuar (~ 40%)

- Konsiderohen të parëndësishme,
- nuk është e qartë se si mund të kuantifikohet ndikimi makroekonomik i reformave, nëse ka.

‘Përkthimi’ i masave të reformës në ndryshime të kuantifikueshme në treguesit strukturorë shoqërohet me paqartësi të mëdha:

- kuantifikimi (in)direkt i masave,
- shpejtësia e supozuar e zbatimit
- qëndrueshmëria e vlerësimeve empirike në të cilat duhej të mbështetej vlerësimi.

Rezultatet nuk varen shumë nga modeli, por mund të jenë të ndjeshme ndaj disa supozimeve të caktuara të modelit: p.sh. supozimet e politikës fiskale dhe monetare, pagesa e kompensimit, etj.

=> Vlerësimet shoqërohen me paqartësi të mëdha dhe duhet të interpretohen me kujdes.

Struktura e trajnimit

- Çfarë janë reformat strukturore dhe pse kanë rëndësi ato?
- Si të vlerësojmë ndikimin e reformave?
- Pilot (testim) i bazuar në Programet Kombëtare të Reformave
- *Vërejtjet përfundimtare*

Struktura e trajnimit

- Çfarë janë reformat strukturore dhe pse kanë rëndësi ato?
- Si të vlerësojmë ndikimin e reformave?
- Pilot (testim) i bazuar në Programet Kombëtare të Reformave
- *Vërejtjet përfundimtare*

Vërejtjet përfundimtare

- Përdorimi i mikro të dhënave po rritet me shpejtësi (Orbis, CompNet,)
- Eksperimentimi me politika

Faleminderit për vëmendje

European
Commission

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip023_en.pdf

Modeli QUEST III K&ZH

